

SZEKELY-UDVARHELY

1848-AS FÜGGETLENSÉGI POLITIKAI SZÉKELY UJSÁG

Megjelen hetenként kétszer: csütörtökön és vasárnap.

Előfizetési ára helyben házhoz hordva, vagy vidékre postán küldve: egész évre 10 K, félévre 5 K, negyedévre 2 K 50 fillér. Külföldre egész évre 12 K. — M. kir. postatakarékpénzlári csekk- és kliring 10,489. sz. — Helyközi telefon 15. sz.

Mindenféle díjak Székelyudvarhelyt előre fizetendő.

FELELŐS SZERKESZTŐ:

BETECH PÁL

LAPTULAJDONOS.

Szerkesztőség és kiadóhivatal: Székelyudvarhely, Kossuth-utca 31. szám, hova az előfizetések, kéziratok és hirdetések küldendők. Kéziratokat vissza nem adunk. — Hivatalos hirdetések 100 szögig szavankint 6, azon felül 4 fillér, magán hirdetések négyzet cm 8 fillér, többszöri közlésnél 6 fillér. — Nyílt-tér sora 1 korona

Khuen bukása — befejezett dolog.

Irt: *Mádi-Kovács János*, orsz. képviselő.

Aligha akad ma már olyan naiv ember, aki Khuen-Héderváry Károly gróf miniszterelnök bukását kétségbe merné vonni. Ilyen naiv politikus nem igen található. A kormány bukása annyira biztos és annyira befejezett dolog, hogy róla már a Wekerle közismert hordárja is feleslegesnek tartaná beszélni. A kombinációk már nem is a bukás tényéről szólnak, hanem csak az időpontról, a mikor a miniszterelnök távozik helyéről. Csak a hét, a nap kétséges még, egyelőre csak a mód, a távozás utja adhat találgatásokra alkalmat, de a bukás biztos, befejezett, fel nem tartóztatható.

Khuen bukásának leghűbb képe maga a munkapárt. Ott érzik meg legjobban, hogy valami bülik Daniában. Már menekülnek a jövő embereinek bérkájára. A patkányok nem maradnak a sülyedő hajón és Khuen sülyedő hajójáról Tisza menekült el elsőnek. Egy hirtelen lépéssel átlépett a szomszéd birtokára, mintegy modern hamelni patkányfogó, bűvös furulyával hívja, csalogatja a többi. Furulyájának monoton hangja csak egy nótát kerget, az erőszakét, a házszabályrevízióét, az ellenzék letörését és a saját uralmának örök időkre való megszilárdítását.

De ezt legalább furfangosan cselekszi; ő maga a háttérbe vonul, szerényen meglapul, mint a hiúz, hogy annál biztosabban vethesse magát áldozatára. Ő maga nincs aktivitásban, hanem aktoraival Berzeviczy Albert nevét lanciroztatja, mert tudja, hogy a jelenlegi házelnök népszerűsége képes csak elleplezni azt az alantos üzérkedést, a melyet megbizottai végeznek. Az események biztos hőmérője csalhatatlanul elárulta neki, hogy Khuen már tovább nem tarthatja magát, az ő ideje lejárt; elő kell tehát készíteni a talajt a Tisza-rezsimnek, a reakció, a visszafejlődés, a nemzeti eszmék, a nemzeti érdekek bukásának korszakát.

Mert Tisza István gróf uralomra jutása a modern nemzeti haladás halálát jelentené. Neki az első dolga a házszabály-revízió megcsinálása lenne, mert csak ezen az uton tudná keresztülhajtani a katonai javaslatokat és csak ezeknek az akadályoknak leküzdésével tudna olyan választói reformot csinálni, a mellyel a demokratikus Magyarország megteremtésének utolsó reményét is megölné.

És itt a punctum saliens. Ezért buktatta meg Tisza István a miniszterelnököt. Ezért vált két esztendőn keresztül Khuen rossz szellemévé, hogy azután a szellemruhából kivetkőzve, a miniszterelnöki székre üljön. Az elmúlt két esztendő alatt Tisza István gróf minden törekvése abban merült ki,

hogy Khuen-Héderváryval előkészíttesse önmagának a talajt, hogy így azután a demokratikus eszmék érvényesülésének útját állhassa. Tisza azt hiszi, hogy a talaj kész és Khuen bukásának ideje elérkezett.

A bukás jele felismerhetetlenül elérkezett, csak nem Tisza javára! A lemondás két évig tartó politikáját nem szabad a reakció politikájának követnie. A szenvedés és a nyomor ideje elmúlt. A grancsár-politika helyébe csak a demokrácia politikája léphet. Csak a jog és az egyenlőség kora, ezt követeli a korszellem és Khuen bukását csak előkészítette Tisza, de a korszellem pecsételte meg.

— **A repülő képviselő beszámolója.** Kállay Tamás képviselő arról van szó, aki most — repülés előtt — beszámolóban utazik az udvarhelyi választókerületben. Kisasszony-napján Bögöz községben dikciózott volna, ha politikai hitehagyása miatt a felháborodott székelyek megengedik vala. A bögöznek azonban nem engedték falhoz állítani magukat. A beszámolást megzavarták és a köpenyforgató képviselőt meghajigálták. Ez a mostani beszámolózás tulajdonképpen mosekodás akar lenni abból a bűnből, melyet Kállay Tamás azzal követett el, hogy elhagyta azt a zászlót, melyre felesküdt. Nem beszámolósnak van itt helye, hanem új választásnak. Tegye le a mandátumot, melyet cserben hagyott és ha muszkapárti programmal ismét megválasztják, akkor aztán tarthat beszámolót. Addig azonban ne igyekezzék a jóhiszemű székely népet félrevezetni és olyasmire rávenni, hogy a függetlenségi zászlót az is elhagyja s felesapjon Bács uszályhordozójának épen úgy, mint hitehagyott képviselője: Kállay ur. A székely nép öngyikosságot követne el s az utódok átka kísérelné, ha most, a legválságosabb pillanatban elhagyná ősei politikai meggyőződését és a nemzetet további szolgásgba segítené. Székely testvérek! Ne engedjétek, hogy csufot üzennek belőletek és hátatok megett kacagjanak, mint politikai bábokat. Utasítsátok vissza, a beszámolót mely csak arról szólhat, hogy Kállay Tamás, akit függetlenségi és 48-as programmal küldtetek a képviselőházba, áruló lett, visszaélt bizalmatokkal, mert most nem azt az elvet követi, a melyre nektek annyiszor felesküdt. A százásokat osztogatják. Vigyázzatok! A katonai terhek felemelésével ezerszeresen vissza kell majd fizessétek a Judáspénzt, mely becsületes lelkeket égetni fogja. Judáspénzért a hazát és magatokat el ne adjátok. Barmot szoktak pénzért vásárolni, nem embert. Ezt jegyezze meg minden székely...

Zakor és Kállay képviselő.

Kállay Tamás képviselő tegnap automobiljáról Papp-Zakor József városi polgártársunk háza előtt a Kossuth-utcában hirtelen lezállott és örvendezve, bozontos haját lobogtatva sietett az épen kint álló függetlenségi ismerős felé s kezét nyújtva mondá:

— Ah, jó napot Zakor bácsi! Hogy van?

— Menjen innen az ur, — szólt nagy felháborodással az önértékes Zakor — olyan emberrel, aki elvi meggyőződését elárulja, én kezet nem fogok.

Kállay képviselő ur erre a nem várt feleletre sarkon fordult és leeresztett orral odébb állott.

Az esetnek távolabbi szemléltető útján hire futott a városban s azóta egymást érik a gratulálók Papp-Zakor Jóska barátunknál.

— Az önértékes székelyek így szoktak beszélni a hitehagyott képviselőkkel — feleli Zakor bácsi és tényleg igaza van.

Régi levelekből.

X.

A mai Básták

A cél a régi, a régen kitűzött. Az esz- közök ugyanazok, ha némi részben újabbaknak igénybevételét is láthatjuk. A koreszmék fejlődése hozza ezt magával. Ma népképviselői parlamentben kell intézni az állam ügyeit. 300 év előtt Basta és az alája rendelt 12 tanácsos urt intézte Erdély ügyeit császári utasítás, parancs szerint. Ezen 12 tanácsos között 4 volt a magyar, s még ha a legönzettelenebb hazafiak lettek volna is, mit tehettek négyen 8 ellen. Ott a parancs, hogy a 12 tagu tanácsulésekben elnök a kormányzó tábornok; szavazat többséggel hozandók a határozatok.

1905-ben a népszavazat döntésére volt a hivatkozás. A nép döntött, s törvényeink alapján a többségből kell kormányt alakítani. A többségből három miniszter neveztetett ki, a többi a kisebbségből. Midőn így sem lehetett a legfelsőbb akaratot akadálytalanul érvényesíteni, ki lett nevezve egy párt nélkül álló miniszterelnök és ennek pártot kellett szerezni.

A hatalom teljes súlyával és a koronák millióival sikerült a pártot megalakítani, a képviselőházban a többséget megszerezni, s így dönt a többségi szavazat. Érvényesül a legfelsőbb akarat. Ilyen a mai alkotmányos kormányzat...

Hol itt a hiba? Nemde a hiszékeny, a megvásárolható és megvásárolt választópolgároknak?...

Szegény rövidlátó székely testvéreim! Forgassátok a régi leveleket, olvassátok el azoknak betűit. Ismerjétek meg őseitek történetét, szenvedéseit.

Okuljatok a multakon és ne csüggedjétek el a jelen közdelmek nyomasztó sulya alatt.

Őseitek megszerezték, föntartották e hazát oly sok szenvedés között is.

Siculi seditiosi. Siculi bellicosissimi Lázongó székelyek. Nagyon hadakozó székelyek; így irt Napragy püspök 300 év előtt.

Ha igazat nem irt volna, ma már nyoma sem volna a székelynek.

De a népnek fiai nemcsak e kis, soványan termő hegyes-völgyes földterületen tengődnek, hanem innen kikerülve kisebb-nagyobb számban föltalálhatók az egész ország minden vidékén, városaiban. Csak a moldvaiaiak olvasztotta már be magába a szellemi emelkedését Erdélynek köszönhető, önállóságra jutott Rumánia.

Nem a hajdani primipillusok pixidariusok nehéz fegyvereivel kell ma védeni hazánkat fajunkat, hanem tervszerű gazdálkodási módokkal, ipari szerszámok igénybe vételével: serény, munkás kezekkel és képviselőválasztások alkalmával józan fővel leadott szavazatokkal olyan emberekre, kik nem parancs szóra fognak szavazni a képviselőházban, hanem a nép ohajtása szerint saját hazájuk és nemzetük érdekében.

„Mert a mit erőszakkal elvesznek a nemzetől, az még alkalom adtán visszazerezhe ő, de a miről önként mond le, az örökre

* Mai napság ezt miniszterek helyettesítik. Szerk.

elvésett". Deák Ferencnek ezen intő szavait mindenki vesse jól emlékébe. A hatalom is ezen tudatban igyekszik a jogfosztást olyan színben tüntetni föl, mintha önként mondana le róla a nemzet képviselőinek szavazati tanúsítása szerint.

A legreménytelenebb időben üldözött honfitársa élére állott Pöcskay István, később Béthlen Gábor. Olvassuk el a Bocskay béke feltételeit, s ez nyújtson reménységet nekünk, hogy megszüli minden kor a maga vezető emberét. Boru után derül az ég, s mint a költő írja:

„Még jönni kell, még jönni fog egy jobb kor, mely után buzgó imádság epedez száz-ezrek ajkán”.

Alkalmilag még későbbi korból is mutatok be a bécsi levéltár poros, régi irataiból kijegyzett, s illetve karácson körül hosszabb ideig ott másolgatott hiteles okmányokból.

Gugyi Samu

Egy furcsa közgyűlés — Budapesten.

— Az „ágyra járó” szövetkezeti igazgató. —

A vicclapok már állandó rovatot tartanak a „budapesti szövetkezeti igazgatók”-ról Ostorozzák, gunyolják az 1875. évi XXXVIII. t.-c. alapján garázdálkodó alakokat, kik az alapjában véve humánus szövetkezeti eszmét sok tekintetben lejártatták és a tényleg becsületes uton, áldásos eredménnyel működőket is nagy mértékben kompromittálják.

A kereskedelmi törvény erre vonatkozó rendelkezései napról-napra elavultabbak lesznek és mindinkább beigazolást nyer, hogy e törvényt kizárólag a puritán jellemű, feltétlenül becsületes emberek számára kodifikálták. A törvényzerkesztő — úgy látszik — nem számított arra, hogy a vicclapok mai alakjait, ilyen széleskörű mezőn féken tartani, helyes utra szorítani, lehetetlenné válik... 36 év múlva.

Ezt a türehtetlen helyzetet nincs szándékunkban most részletesebben vázolni. A helyett bemutatunk egy igen érdekes, az ország több helyén jól ismert „szövetkezet”-et ama kedélyes állapotában, amint éppen „rendes közgyűlés”-ét tartja.

A „Nemzeti Iskola” politikai tanügyi lap ez évi július 15-iki számában ugyanis a következő hirdetés volt olvasható:

MEGHÍVÓ.

A „Központi Háziipari Szövetkezet” rendes közgyűlésére, mely Budapesten 1911. évi augusztus hó 10-én, délután 3 órakor Erzsébet-körút 34. szám első emelet 18. ajtó szám alatt fog megtartatni.

Tárgy: 1. Az igazgatóság létszámának kiegészítése, a felügyelő-bizottság részére a felmentvény megadása és az új felügyelő-bizottság megválasztása.

2. Az alapszabály módosítása és a folyó ügyek letárgyalása.

3. Az igazgatóság évi jelentése, mely szerint a szövetkezetnek mai napig 500 tagja van, összesen 1098 darab 20 koronás üzletrésszel, melynek befizetése jelen közgyűlés megtartása után veszi kezdetét. Ezen kívül az Első Székely Háziipari Országos Szövetkezet 4358 taggal 5378 darab 10 koronás üzletrésszel f. évi június 30-án Székelyudvarhelyen megtartott közgyűlésén elhatározta a Központi Háziipari Szövetkezettel való egyesülését, 1812. évi április hó 1-éig leendő át-számolással.

Kelt Budapesten 1911. évi jul. 13-án.

A „Központi Háziipari Szövetkezet” igazgatósága.

Ugyancsak a „Nemzeti Iskola” c. lap ez évi augusztus 19-iki számában az „Egyesületek” című rovat alatt jelent meg a „furcsa közgyűlés”-ről szóló következő beszámoló:

„Megjelentem a „Központi Háziipari Szövetkezet” hirdetett közgyűlésén, melyet a közgyűlési meghívó értelmében Budapesten, 1911. évi augusztus 10-én, délután 3 órakor, VII. ker., Erzsébet-körút 34. sz. I. e. 18. a. szám alatt okvetlenül meg kellett volna tartani, mivel a közgyűlési meghívó kibocsátása

után a változtatásról, vagy a közgyűlés meg nem tartásáról senkit sem értesítettek, pedig a közgyűlésnek fontos tárgysorozata volt.

1-ső tapasztalatom: Nevezett helyen és időben a hirdetett közgyűlést már csak azért sem tarthatták volna meg, mivel az Erzsébet-körút 34. 18. ajtó szám alatt Hüvös nevű divatkereskedő ur lakik, aki éppen úgy, mint a házmeszér, nagyon bámult, hogy én a nevezett helyen közgyűlésre jöttem. A ház-mester a Központi Háziipari Szövetkezet hangzatos címre nem reagált, csak bámult, hogy ilyen is van a világon és jámbor tanítók keservesen szerzett filléreikből már ennek a céljaira is oly sok ezer koronát összeadogattak, mintha csak mágánások lettek volna. De mikor azt említettem, hogy ennek az ország minden sarkát bejárta Szövetkezetnek, melyet jámbor kir. tanfelügyelők ajánló levelekkel küldöttek a még jámborabb tanítók szegényes hajlékaiba, sőt még alispán is akadt mint az Udvarhelyvármegyei, ki szavazatával járult a szép ügyhöz, hogy a székelyföldi háziipari egyesület a központiba beolvadjon, mondom ennek a szövetkezetnek papíron látható vezérigazgatója: Kathonay Béla érdemes szabómester: az én házimesterem rögtön beszédessé lett.

— A vezérigazgató urat ismerem — mondotta — a VII. ker., Kertész-utca 32. szám alatt Fischer Ignác kifőző urnál ágyrajáró lakó.

Tehát nyomon vagyok. A több kir. tanfelügyelő és alispáni ajánló levél boldog tulajdonosa. az országos gyűjtést rendező vezérigazgató ur, a Szövetkezet érdekében utazva az ország tanítóságának állandó vendége, Fischer urnak albérlője. No innen nincs messze a Kertész-utca, ránduljunk ki oda is és lássuk, ott mit hallunk a hazai ipar nemes és önzetlen támogatójáról?

2. Tapasztalatom: Fischer Ignác ur kifőzésébe betöppanok. Nem is gondoltam, hogy olyan nagy személyiségnek néznek. Egy pillanatra a polgártársak a zsíros kártyák csapkodását abban hagyják és a füsttől, gőztől és talán a Fischer ur jó kávéjától kimeredt szemek reám bámulnak, nagyon szemlének, de a megszokott vendégektől ugylátszik nagyon ellátottam, mert mindenik csak kérdőleg bámult egymásra. Végre Fischer ur törte meg a csendet és nagyon barátságosan elémbe lépve kérdezte:

— Mivel szolgálhatok?

Elmondám, hogy a Háziipari Szövetkezet meg nem tartott közgyűléséről jövök s mivel tudomásom van, hogy ennek a szövetkezetnek láthatatlan feje Kathonay Béla ur, róla szeretnék valamit hallani.

Fischer ur erre becsületes nyíltsággal elmondotta, hogy Kathonay, mikor Budapesten van, akkor szerény családjának a vendége, éppen tegnap kapott tőle levelet, azzal a levelet mutatja.

A levelet a nevezetes egyén f. évi augusztus 8-án írja Székelyudvarhelyen és egy szóval sem említi, hogy neki 10-én, a hirdetett közgyűlés napjára itt kellene lennie. Csak arra hivatkozik, hogy sürgős teendői otthon tartják, de augusztus 15- és 18-ika között Budapestre jön. (A gyűlést e lapban augusztus 10-ére hívta össze.)

Az íróasztalomon számos tanítónak a levele fekszik, melyből látható, hogy a „Központi Háziipari szövetkezet” honmentő szép eszméjeért milyen országos gyűlés folyik, az ajánló levelek e nemes cél érdekében a nagyoktól hogy röpködnek. Sőt még a helyi lapok is az ország különböző részeiben a nemes céltól megduzzasztva, keblük honmentő hullámain, vezércikkekben tájékozzák, olyan dicső kiszólásokat bocsátanak szelnek, hogy az olvasó csak úgy szédül tőle és lázas sietőséggel kotorássza a zsebeit a felbuzdulástól, hogy minél több koronát juttathasson a nemes célnak: a „Központi Háziipari Szövetkezetnek”.

Óh jöjjetek ti önzetlen gyűjtők! Hisz e hazában mennyi jámbor lakik. Termeljetekező eszmét és nyomában rendezetek gyűjtéseket és hirdesetek közgyűléseket, ahol senkinek be ne számoljatok és meg se jelenjeteke. Ime, nyugodtan megtehetitek.

Székely Gábor.

A Nemzeti Iskola kiadói hivatala erre a tudósításra megjegyzi, hogy a közgyűlés meghívójához a kéziratot Kathonay Béla személyesen hozta s a közlés anyagi részét is ő rendezte. Így jelent meg lapunk 28. számában a meghívó.

A jegyzők közjogi helyzete — a közigazgatásban.

4.

Dr. Koncz János székelyderzsi körjegyző felolvasása.

Szó kellene essék még a jegyzőknek a peres eljárásban elfoglalt helyzetéről. Ez azonban oly kevés, vagy inkább semmi, hogy nem igen van mit megemlítenünk a kisebb polgári peres eljáráson kívül, melyet a jegyző államjogi működésénél érintettem.

Hátra van még a jegyző, mint a pénzügyi jog körében cselekvő szerv.

Itt méltán dicsékedhetnek a községek jegyzői azért a kiváló pozícióért, mely nekik az állami, törvényhatósági és községi bevételek biztosítása terén jutott munkában és kötelességben. Jogosultságban már kevésbbé vannak megterhelve.

Hanem félretéve az iróniát, fontos szerepe van a jegyzőnek a pénzügyeknél. Hiszen minden adó felosztással, adókievetéssel egy-egy a polgárokat vagyonában érdeklő hatósági határozatot — produkál, melynek jogkövetkezményei lehetnek s mely ellen jogorvoslattal való élésnek van helye. A mit közönséges értelemben csak adókievetésnek fognak fel, az állami akaraton alapuló hatósági határozat, mely ha lelkiismeretellen vagy gondatlan volt a jegyző — az adózó polgárt vagyonában rendítheti meg.

Bár az adók biztosításánál, beszédésénél tág hatáskör van biztosítva a község elöljáróságának, illetve a jegyzőnek, mégis a méltányossággal ritkán párosuló felelősség olyan horribilis nagy, hogy a közjogi helyzet csak terhére van a község jegyzőjének.

Itt a jegyző úgy jelentkezik, mint az állam pénzügyi akaratának érvényesítésére szervezett elsőfokú hatóság, melynek a felekre esetleg sérelmes intézkedései a pénzügyigazgatósághoz felebbezhetők vagy más jogorvoslattal orvosolhatók.

A pénzügyi közigazgatásban közjogi helyzetünk annyira exponált és tág, hogy összes jegyzői ténykedéseinknek legalább 50 százalékát teszi ki.

Megmérhetetlen azonban annak az erkölcsi és tekintélyben szenvedett sérelemnek nagysága, melyet az által szenved a jegyzői kar, hogy a szeretetének, ragaszkodásának jegyében megválasztott jegyzőben ténykedésének első pillanatától az utolsóig nem tud, nem képes mást látni, mint az adó végrehajtót, a vagyonfosztogatót s bizony emberfeletti erő és igen kifinomult tapintat kell ahhoz, hogy a pénzügyekben ránk ruházott közjogi jelleget a vezetésünkre bizott nép szeretetével, becsültetésével együtt a jegyzői állásnak nem igen támogatott tekintélye számára megőrizni tudjuk.

Ime ismertettem szerény tehetségem szerint közjogi helyzetünknek dióhéjba foglalt észrevételeit. Azt hiszem, valamennyire kidomborítottam azt, hogy eddigi közjogi helyzetünket nem annyira alkotmányunk, törvényeink rendelkezéseinek köszönhetjük, mint inkább a hosszas gyakorlat által kifejtett jogszokásnak.

S hogy ez megtörténhetett, annak oka egy felől magasabb képesítés és önképzés, de másfelől a kitartó, becsületes munka, mely a társadalom figyelmét hébe-hóba a jegyzői kar felé irányította.

És itt végezetül engedtessek meg nekem egy szerény tanácssal élni, azzal ugyanis, hogy folytassuk munkálkodásunkat ezután is azzal a céllal és buzgósággal, mely a jegyzői karra a becsületes munkának, állásához mértén fejlesztett tudásának tekintélyes jegyét üti s előbb-utóbb meghozza a teljesebb és a kötelességgel arányosabb közjogi helyzetnek gyümölcsét. Mert nekünk magunknak kell megteremtteni azt a helyzetet, melyben az állam jövőre törvényhozása jogos igényeinket kielégíti és ránk meri bízni a mostaninál bizalmasabban hata-mának, jogainak kedvezményeinek zálogát.

HIREK.

— **A halás E. M. K. E.** Kisasszonynapján, mikor az E. M. K. E. negyedszázados fennállását Kolozsvárt ünnepelte, Székelyudvarhelyt a Szejké-fürdőn Orbán Balázs báró sirböltje is felnyílt. Az E. M. K. E. koszorúját helyezték el abban a nagy nevű alapító hamvai fölé. Az ünnepséget a Székely Dalegylet Himnuszra nyitotta meg. Ezután Dr Solymossy Lajos főreáliskolai igazgató mondott emlékbeszédet és letette a koszorút a sirra. A Dalegylet honfi dala következett, mely után Séra Kálmán főreáliskolai tanár szavalt el saját alkalmi versét. Végül a Székely Dalegylet a Szózatot énekelte Horváth József karnagy vezetésével. Az ünnepélyen szép számú közönség vett részt, a kiknek sorában ott láttuk Mikes János gróf főesperest, Ugron Ákos v. főispánt, Gotthárd János polgármestert, Lakatos Tivadar városi tanácsost és a polgárság színe-javát. A székelykeresztúri unitárius gimnázium nagyobb növendékei sem maradtak el. Dr Szolga Ferenc, Péter Lajos, Gálfalvi Samu és Nagy Lajos tanárokkal élükön vettek részt. A Székely Dalárda gyönyörűen énekelt és ezáltal is tartalmat, lelket adott a kegyeletes ünnepségnek s részolgált arra, hogy városunk közönsége minden irányban támogassa.

— **Kevés helyen — sok tanuló.** Ez a mottó Budapesten és az ország legtöbb középiskolájában; érteve a gimnáziumokat középiskola alatt, mert a reáliskolák — sajnos — túlnépességgel nem dicelkedhetnek. Székelyudvarhelyt egyedül az állami polgári leányiskola panaszolhatja szűk helyiség miatt leginkább; habár az állami elemi iskolák sincsenek rózsás helyzetben. De maradjunk csak a polgárinál. Beíratkozott összesen 151 növendék, tehát 15-tel több, mint a múlt iskolai évben. És ez éppen elég arra, hogy a jelenlegi bérelt helyiség ugynevezett tantermei zsufoltságig teljenek s a tanítás rovására váljanak. Az állam, jobban mondva a kormány pedig hallgat. Nem törődik a mi nyomorúságos tanügyi viszonyainkkal. Évről-évre elodázzák a polgári leányiskola építésének dolgát. Nekik előbb valók a katonai terhek, a dohányárak felszólalásai. Elvonják a közoktatáshoz feltétlenül szükséges szárazakat, csak hogy az örült háborusdi játékokra milliókat szállíthassanak Bécs rendeletére. S ezt a nemzet egykedvűen nézi. Fogát csikorgatva hallgat és fizet, hogy meddig, az majd elválik...

— **Szüreti mulatság-táncsal.** E hó 17-én (vasárnap) nagyszabású szüreti mulatsága lesz a székelyudvarhelyi polgári önképzőkörnek a Budapest szálló színháztermében. Ez a kedélyes, élvezetes mulatság nagy népszerűségnek örvendett eddig is városunkban. Most pedig szintén a legnagyobb érdeklődés mutatkozik közönségünk körében. Valóságos szüret lesz. Finom szőlőgerezdek, festői öltözötű fiúk és lányok teszik színessé a képet. Szóval olcsó és vidám mulatságra van kilátás, mely úgy a résztvevőknek, mint a szemlélő publikumnak sok élvezetet kínál személyenként 1 korona 20 fillérért. Páholy 6 K, karzat 50 fillér. A meghívókat e napokban fogják szétküldeni.

— **Az Edison villanyszínház** napról-napra tartja állandóan érdekes előadásait nagy közönség jelenléte mellett. Az életből vett tragikus vagy mulatságos tiszte és aktuális képek rendkívüli tetszenek a megjelent nagyszámú közönségnek, kiket teljes mértékben lebilincselnek az előadások. A szünetek is élvezetesebbek, mert az alatt a tulajdonos kedves lánya szebbnél-szebb nótákat ad elő hegedűn; vezetve az egyik cigányzenekart, dícséretre méltó precizitással a nagy készletséggel, úgy, hogy a közönség hatalmas tapsai nem igen engedik elhallgatni. Ma, vasárnap újabb és élvezetes estében lesz részünk, ez este is szünet közben Klieger Aranka szórakoztatja a közönséget. Minden este új műsor.

Közönség köréből*

Válasz a „Közigazgatás Ázsiában” című támadásra.

Homoródalmás községe újabb nagyon szomorú dicsőségre tett szert: valóságos szenzációja kezdett lenni a hírlapoknak.

E lap 67. számában is Szabó Mózes és társai neve alatt ellenem, Homoródalmás község jegyzője ellen támadás jelent meg és hírlapi térre kényszerített. De azzal bizonyára tisztában volt az olvasó közönség is éppen úgy, miként én, hogy a „Közigazgatás Ázsiában” című cikknek nem Szabó Mózes és a többi becsületes, jóhiszemű, de félrevezetett székely emberek a szerzői.

Ami a cikkben említett három panaszt illeti, azokra vonatkozólag a közönség tájékoztatása végett a következő felvilágításokkal kívánok szolgálni:

1. A községi korema nem szabad kézből, hanem a képviselőtestületnek 1910. évi nov. 13-án 42. sz. alatt hozott határozata értelmében 1910. évi dec. 11-én szabályszerűen megtartott árverésen adatott bérbe a baróti Mátyás és Trattner cégnek évi 920 koronaért. Ez árverési eredménnyel szemben azonban a havi Mózes Jakab 10 százalékos utóajánlatot tett, vagyis 1020 koronát ígért, melyet a képviselőtestület 1910. évi dec. 21-én 49. sz. határozatával elfogadott. Ezt a határozatot és nem a szabad kézből való kiadást felebbezte meg aztán a Mátyás és Trattner cég a törvényhatósághoz.

A törvényhatóság a község javára döntött, oly formán, hogy a községnek joga van az utóajánlatot elfogadni, vagy pedig új árverést hirdetni. Mózes Jakab időközben utóajánlatát a kiküldött képviselőtestületi tagok hajlandónak nyilatkoztak 1200 koronára kiegészíteni s a jegyző annak elfogadását javasolta a képviselőtestületi gyűlésben, azonban néhány tag ez új árverést kívánta, melyen aztán csak 1181 korona évi bérért sikerült a koremat bérbe adni! Szóval hat év alatt mintegy 120 koronával fog a község károsodni, aminek nem én vagyok az oka. Ez az igazság, s így találták ezt a cikkben emlegetett panasz következtében a mélt. Főispán ur által régen kiküldött hivatalos személyek is.

2. A második panaszra vonatkozólag is nagyon könnyű a felvilágosítást megadni, mert az a régi — „szép, fedett folyosó”-nak nevezett — iskola épület, melyben Kriza Sándor tanító ur lakik, régen betiltatott, mint omladozó félben levő, közveszélyes épület, s mint ilyen árverésen haszonbérbe nem adható, 400 koronaért meg éppen nem! Kriza ur azonban a maga felelősségére a hatósági kitiltás ellenére is benne lakott s éppen ez alapon egyezett ki a képviselőtestülettel 1911. évi március 26-án, hogy az 1910. évi nov. 13-án megállapított 192 ko-

* E rovatban minden közérdekű felszólalásnak helyet adunk a beküldő felelősségére. Szerk

rona évi bérösszeg helyett csak 160 korona évi házbért fog fizetni 1909. évi július 1-től kezdődőleg, mely összeget havi 50 koronás részletekben fizet be a községi pénztárba. Az utolsó fizetés 1911. aug. 2-án volt.

3. Ami pedig a régi iskolai épületnek jegyzői lakássá való átalakítását illeti, igaz, hogy a képviselőtestület Fekete Béni építésszel tervet és költségvetést készített, de minthogy az átalakítási költségek 22000 koronára rugnának, képviselőtestület az 1910. évi május 22-én tartott ülésben 14. sz. alatt hozott határozatával fedezet hiányában az átalakításnak napirendről való levetését határozta el.

A jegyzői lakás kérdésével kapcsolatban még csak azt jegyzem meg, hogy a panasz értelmi szerzője egyúttal azt is megírhatta volna, hogy én a községet azzal is megkárosítom, hogy jegyzői lakás hiányában se kapok és nem követelek lakbért a községtől!

A 3 százalékos menedékházi és 5 százalékos iskolai pótdadó behajtásánál az előjáróságot a felelősség terheli ugyan, de mivel éppen azoknál van részben a hátrálék, akik a cikket aláírták, remélhető, hogy az illetők következtetések lesznek és önkéntesen, végrehajtás bevétele nélkül be is fizetik.

Ezekből megítélheti a nagyérdemű olvasóközönség, hogy én a felpanaszolt ügyekben a község kárára, vagy hasznára jártam-e el. Én nyugodtnak érzem magamat, mert csakis községem javára törekedtem.

Ezzel végezhetném is soraimat, azonban még egy pár szavam van a cikk gunyolódásaira is. A fuvarozásra nézve kijelentem, hogy azt, amikor a gazdasági évad engedte, gyakoroltam és gyakoroltattam, s ha időm engedné, ezután is tenném, mert az nem szegény és nem lealázó dolog, s gondolom, hogy ezért engem nem fognak a vizsgálóbíró elé idézni. A fuvarozásból csak egyet restellek, amíg élek, hogy szíveségből olyan embert is vettem a szekereimre, akiről miután utközben felfordulva, egyik karomat összezúztam, egy részvétlátogatóm azt mondta: „ugy kell magának, minek vette azt az embert a szekere?” Egyébként mondom a fuvarozást nem restellem! A panasz szerzője azonban már inkább szégyenlhetné magát, mert amint a „devlá”-hoz intézett fohászkodásából is gyanítható, minden valószínűség szerint a cseréprató cigányok között tanult erkölcsöt és becsületet.

Aztán, ha igaz a cikk szerzőjének az az állítása, hogy „nálunk kevés háznál van tudomány” az igazán szerencse, különösen ha meggondoljuk, hogy még a kevés közül is némely háznál a tudományt csak a „Közigazgatás Ázsiában” címűhöz hasonló cikkek szerzésére használják! Az alapítványt pedig jó lesz nem emlegetni!!

Végezetül még arra kérem az olvasó közönséget, hogy a 300 aláíráson ne tessék csodálkozni, mert Homoródalmás jóhiszemű emberekkel sikerült már hamis nyugtát és egyebeket is aláírni!

Homoródalmás, 1911. szept. 7-én.

BARRA LAJOS k. jegyző.

Nyílt tér*

T. Hölgyközönség!

Van szerencsém b. tudomására adni, hogy folyó évi október hó 1-től az Alsó-malom-utca 28. szám alatt női ruha varrodát nyitok. Az addigi szíves megrendeléseket Tó-utca 2. szám alatt elfogadom. Szíves partfogást kér

tisztelettel:

Szabó Erési

női ruhakészítő.

* Az e rovatban megjelent közleményekért semmi felelősséget nem vállal a szerk.

FIGYELEM!

AIDA VERGE & BLUE STAR CONTINENTAL

CIGARETTAPAPIROK CSAK AZ ITT LÁTHATÓ KÉPEKKEL VÁLLODOK

* OVAKODJUNK ÉRTÉKTELEN UTÁNZATOKTÓL!

Stoch Cogacngyógyszer

Garantált valódi borpárlat. I. Széke a legszigorúbb ellenőrzés mellett történik.

Camis és Stoch Barcola.

A töltés és dugaszolás Bécsben a cs. kir. vegyészeti állomáson történik s minden egyes palack az állomás bélyegzőjével van ellátva.

Mindenütt kapható

Hamisítástól védve van

Zongora-, ének-, zene-elméleti és gyakorlati órákat

fiuk- és leányok részére igen mérsékelt áron elvállal, ugyancsak minden nemi női kézimunkát, hímzést, olaj- és üvegfestést művészi kivitelben teljesít özv. Mihályovits Béláné tanárné Székelyudvarhelyt, Petőfi-u. 31. szám.

Ki a Yes-Oui-Si

Enő lapot megrendeli, játszva — minden megerőltetés nélkül és — minden az angol és francia nyelveket alaposan megtanulhatja. Előfizetési ára negyedévre 1—1 kiadásra csak 3 K. Kiadóhivatala Budapest, VI. Andrassy-ut 97. sz. a „Székely-Udvarhely“-re való hivalkozással mutatványszámot szívesen küld bárhova.

A Talmud magyarul

Egyre halljuk a Talmud-morát, Talmud-erkölcsöket emlegetni, bár a legtöbb ember ismeri a Talmudot, nem ismeri éppen azokat a részeket, amelyek a keresztény világot érdeklik s melyeket saját jól felfogott érdekeinek megóvása céljából ismernie kellene.

A Talmud a zsidó rabbiképzők tananyaga, ez az ő theológiájuk. Nincs az a pikáns pornographia, nincs az a rémgény, ami ennél érdekesebb lenne.

A Talmud kivonatol, de szó szerinti fordításban most jelenik meg 320 kvartoldalon. Ára 10 korona. Népies kiadás 2 K, 2 drb 3 K, 3 drb 4 korona.

Megrendelhető:

„A Kereszt” kiadóhivatalában Budapest, III. Nád-utca 1. szám.

Czell Frigyes

és Fiai

bortermelők és bormagykereskedők

Medgyes.

Legjobb beszerzési forrás természetadta valódi erdélyi hegyi borokban. Hordókban és palackokban. Kitűnő sajáttermés és vörös borok.

Hirdetés az üzlet lelke! Hirdetés nélkül nincs forgalom! HIRDESEN tehát a „Székely Udvarhely”-ben

eredeti francia angol, és amerikai toalettmódel közöl a BUDAPESTI BAZAR egy évfolyamában. Előfizetési ára: **negyedévre 2 korona.** Ingyen mutatványszámot küld a „BUDAPESTI BAZAR” kiadóhivatala Budapest, VIII. Baross u. 22. (Budapesti Bazar-ház.)

B O R I

„Bor”-székely-udvarhelyi bormagykereskedőnél

A legjobb minőségben, nagy választékban és legelőnyösebb árak mellett nagyban és kicsinyben kapható A kedvező szüreti kilátásokra való tekintetből ármérséklés.

ÉRTESÍTÉS.

Cipőraktáromat leszállított árak mellett kiárusítom.

Szükségletét mindenki saját érdekében el ne mulassza nálam beszerezni.

Tisztelettel

Szentkovits János Utóda

Kész blousok és gyermekruhák.

Kész aljak és kostümök mélyen leszállított árakban kaphatók.

Eladó ház. Székelyudvarhelyt Báthori-utca 2 sz. alatt 5 szobás ház szabad kezből eladó. Bővebb felvilágosítást ad ugyanott.

Síremlékek és lépcsőkövek Székelyudvarhelyt,

Kossuth-utca 52-ik szám alatt

Imreh Márton kőfaragómester üzletében kaphatók a legutányosabban. Elvállal egyéb építészeti munkát is. Erősségért és tartósságért jótállást vállal.

SZEKELY-UDVARHELY

tiszta 48 as függetlenségi lap, Udvarhely megye legelterjedtebb közlönye. Megjelenik hetenként 2 szer. Előfizetési ára fél évre 5 K. Elterjedtségénél fogva hirdetésekre a legalkalmasabb.

Emke Adria Rákóczy Szt-István Szepesi len legjobb magyar gyártmányú díszlevegőpapirok. Ezeket kívül közönséges és finom, színes és virágos levegőpapirok és borítékok, levél-kártyák, gyász- **Képes levelezőlapok** 20-féle helybeli felvétel, levegőpapirosok stb. Nagy választék tájképes virágos, genre, művész- és alkalmi kártyákból és üdvözlő jegyekből

NYOMTATVÁNYRAKTÁR

KÖNYVNYOMTATÓ- ÉS KÖNYVKÖTŐ-INTÉZET

BETEGH PÁL

KÖNYV-, ZENEMŰ- ÉS PAPIRKERESKEDÉS

Székelyudvarhelyt, Kossuth-utca 31. (saját ház).

Ajánlja modern gépekkel szakszerűen berendezett villam-motoros

KÖNYVNYOMDÁJÁT

mindenféle könyvnyomdai munkák, u. m.: művek, füzetek, táblázatok, hatósági és üzleti nyomtatványok, meghívók, eljegyzési és esküvői kártyák, névjegyek, falragaszok, körlevelek, gyászjelentések stb. pontos és jutányos áron való elkészítésére. Ajánlja továbbá

könyvkötészetét

honnan izléses munkák a legrövidebb idő alatt olcsó áron kerülnek ki

Acélíró-tollak, rondollak, üveg-tollak, tollszárazak, dísz-tollszárazak. Író-nok, fekete, színe ironok, notes-ironok, csavarironok (crayonok), zsebhironok, csavarironbetétek, ironvédők, iron-heggyezők. **Kréták,** iskolai, kávéházi és fajelző kréták, színes kréták. **Tinták,** legjobb irodai és másoló tinták, színes, vegy- és ruhajelző-tinták, bélyegzőfestékek, tus, mézga, folttisztító, bronz.

HEGEDŰ, hegedűvonó, hurok, hegedű-iskola, hegedű-alkatrészek. Gramophon és fonográfok, lemezek és hengerek. **Hang-goló-sipok és olinák.** Monogramok fehérnemű és levél-papírjelzésre. Kézi nyomda. — Különféle bélyegzők, pecsétnyomók, pecsétjegyek, pecsétviasz, festékpárnák, ostyák. Ajtóablak és névfeliratok öntött fém-ből, ordészkalapácsok gyári árban.

Allandóan kaphatók mindenféle **kész nyomtatványok,** u. m. községi, körjegyzői, szolgabíró-sági, végrehajtói, ügyvédi, lelkészi, iskolai, üzleti és különféle magánügyi nyomtatványok.

A hazai és külföldi jeles írók művei, ifjúsági iratok és képes-könyvek folyton vannak készletben. Teljes „Magyar Könyvtár”. A székelyudvarhelyi középiskolákban és a városi és megyei **elemi népiskolákban** használatban levő **összes tankönyvek** rak-tára. Szótárak, térképek, naptárak, imakönyvek, albumok, emlékkönyvek, üzleti beíró könyvek, főlkönyvek, pénztárkönyvek, naplók, jegyzőkönyvek, másoló-könyvek, bevásárló könyvek, zsebkönyvek (notesek), pénztártömbök (Block), bárcák és szelvénykönyvek.

Körzők,

vonalzók, háromszögek, szögmérő, rajzdeszkák, tolltokok, itató-deszkák, olaj-szefesték minden színben. Ecsetek. Irodai és zsebtintatartók, dísz-tintatartók, toll-állványok, szivacs-csésze, író-mappák. Legjobb dörzsmézgák, gummiszalagok. — Rajzszögek, szönyeg-szegek, képesok stb.

Mindenféle színű, nagyságu, súlyú és minőségű irodai és író-

PAPIROSOK

vonalzott és sima levegőpapirok, vonalzott és rovatos papirok, rajzpapirok, írógéppapirok, csomagoló és selyempapirok, másoló-papirok, itató-papirok, szűrő-papirok, torta- és befőző-papirok, könyvkötő-papirok és papírkülönlegességek. Kártyapapirok.

Lemez-papirok minden sulyban. Hangjegypapirok. Sorvezetők.

Írókák, füzetek,

jegyzetkönyvek, hangjegyfüzetek, rajzfüzetek, vázlatkönyvek, diszminták, szépirási és rondírási minták. Olcsó legyező-fal-rajzek, klozetpapirok, szivarkabüvely, szivarka s névjegytárcák. Dohány-összivatárcák bőrből és fém-ből. Bortárcák, pénzes-erszények, okmány és írománytáskák.

Betegh Pál villam-motoros könyvnyomtató-intézetéből Székelyudvarhelyt.